

ZAŠTIĆENA PODRUČJA I KLIMATSKE PROMJENE U CRNOJ GORI

Klimatske promjene predstavljaju jedan od najvećih izazova čovječanstva i planete Zemlje u njenoj istoriji. Neodrživi modeli potrošnje i proizvodnje dobara, ekonomskog rasta i razvoja, demografske ekspanzije praćene nekontrolisanim i neodrživim pritiscima na prirodne sisteme i resurse, u krajnjem kao rezultat imaju zabrinjavajuće stanje i trendove svih globalno važnih ekosistema.

Zaštićena područja su prirodne i predione cjeline koje se odlikuju specifičnim biološkim, ekosistemskim, geološkim i kulturnim vrijednostima i sa kojima se upravlja s ciljem trajnog očuvanja tih vrijednosti. Zbog svojih specifičnosti i usluga koje pružaju, ova područja olakšavaju prilagođavanje ljudi i prirode novim klimatskim trendovima i doprinose ublažavanju njihovih uticaja.

S druge strane, zaštićena područja su i sama ranjiva i izložena uticajima klimatskih promjena. Sa aspekta zaštite i očuvanja, ranjivost na klimatske promjene uopšteno podrazumijeva nivo osjetljivosti i sposobnosti prilagođavanja neke vrste, staništa, ekosistema i dr. na štetne posljedice klimatskih promjena.

Procjene ranjivosti na klimatske promjene važan su alat u upravljanju i planiranju aktivnosti u zaštićenim područjima. Trenutna mreža zaštićenih područja u Crnoj Gori pokriva oko 13 odsto teritorije, sa ukupno 73 zaštićena područja, od čega se najveći dio sastoji od pet nacionalnih parkova (oko 60%) i 5 parkova prirode (30%). Oko 10% zaštićene teritorije pripada područjima zaštićenim nižim stepenom zaštite.

Upravljanje i korištenje zaštićenog područja odnosno prirodnog dobra za ekološke, ekonomske i socijalne namjene se vrši na osnovu Plana upravljanja. Plan upravljanja predstavlja planski dokument kojim se planiraju mjere i aktivnosti zaštite i očuvanja zaštićenog prirodnog dobra i donosi se na period od pet godina. Od 73 zaštićena područja, 41 područje ima imenovane upravljače, ali samo 10 (od čega je šest većih od 100ha) ima usvojene planove upravljanja.

Ekstremni događaji u Crnoj Gori su okarakterisani učestalijim ekstremno visokim maksimalnim i minimalnim temperaturama, češćim i dužim toplotnim talasima, većim brojem vrlo toplih dana i noći, manjim brojem mraznih dana, češćom pojavom suša, većim brojem šumskih požara, naglim prekidom sušnog perioda praćenim jakim padavinama, češćim pojavljivanjem oluja tokom hladnije polovine godine, smanjenjem broja uzastopnih dana sa kišom, smanjenjem broja dana sa jakim padavinama i povećanjem intenziteta padavina.

Shodno osmotrenim i analiziranim budućim trendovima klimatskih promjena, zaključujemo da će one nesumnjivo negativno uticati na prirodne sisteme u Crnoj Gori, kao i njihove funkcije uslijed povećane frekvencije i trajanja sušnih perioda i ubrzane degradacije zemljišta, uslijed povećane frekvencije ekstremnih padavina i poplava, povećane frekvencije šumskih požara, smanjenja protoka rijeka i kvaliteta vode, rasta nivoa mora i uticaja na obalne ekosisteme, ušća i močvarna područja, ubrzavanje erozivnih procesa, kao i uticaja na zdravlje šumskih ekosistema uslijed defolijacije i ekspanzije štetočina.

Preporuke

Zaštićena područja u Crnoj Gori će u budućnosti osjetiti značajne uticaje klimatskih promjena koji mogu izmijeniti ekosistemske funkcije i održavanje ekosistemskih usluga. Međutim, klimatske promjene nijesu adekvatno ni u dovoljnoj mjeri uzete u obzir prilikom upravljanja ovim područjima. S druge strane, ni zaštićena područja i njihova ugroženost nijesu razmotrena u strateškim dokumentima u oblasti klimatskih promjena.

Stoga se u nastavku navedene neke od ključnih preporuka za unaprijeđeno razmatranje uticaja klimatskih promjena na zaštićena područja u Crnoj Gori:

- Identifikovati ranjivost zaštićenih područja na klimatske promjene i njihove uticaje;
- Integrisati ulogu zaštićenih područja u ublažavanju klimatskih promjena u planovima za adaptaciju na nacionalnim i lokalnim nivoima. (Strategija adaptacije na klimatske promjene Crne Gore i Lokalni akcioni planovi za adaptaciju na klimatske promjene);
- Donijeti adaptivne planove upravljanja zaštićenim područjima ili uključiti kriterijume za ublažavanje i prilagođavanje na klimatske promjene u planiranje i upravljanje zaštićenim područjima (petogodišnji planovi upravljanja i godišnji programi upravljanja). Pristupiti izmjeni ili dopuni relevantnih zakonskih rješenja kako bi se obezbijedila primjena ove preporuke za sva zaštićena područja;
- Obezbijediti kontinuiranu edukaciju i obuku zaposlenih na svim nivoima u zaštićenim područjima za prepoznavanje uticaja klimatskih promjena, razumjevanju njihovih posljedica i definisanje mjera prilagođavanja;
- Integrisati procjenu ranjivosti zaštićenih područja na klimatske promjene u redovni monitoring biodiverziteta i stanja vrsta i staništa, na nacionalnom ili nivou zaštićenih područja i unaprijediti izvještavanje o uticaju klimatskih promjena na zaštićena područja;
- Uključiti zaštićena područja u ažurirani nacionalno određeni doprinos (NDC) i podržati aktivnosti zasnovane na zaštićenim područjima u implementaciji nacionalo određenog doprinosa;

- Uključiti zaštićena područja u nacionalne i međunarodne finansijske mehanizme koji podržavaju aktivnosti u oblasti prilagođavanja i ublažavanja klimatskih promjena, uključujući Zeleni klimatski fond i druge multilateralne i bilateralne napore za saradnju;
- Podsticati integraciju Strategija biodiverziteta na nacionalnom nivou i Akcionih Planova i Planova adaptacije na klimatske promjene;
- Uspostaviti ili ojačati saradnju institucija nadležnih za upravljanje zaštićenim područjima i naučne zajednice u pogledu analize ranjivosti zaštićenih područja na klimatske promjene;
- Aktivno raditi na podizanju svijesti među građanima i donosiocima odluka o ulozi zaštićenih područja za ublažavanje, adaptaciju, otpornost i održivi razvoj;
- Proširiti, preoblikovati, povećati nivo zaštite i / ili stvarati nova zaštićena područja koja obuhvataju ekosisteme ključne za suočavanje sa klimatskim promjenama.

GREEN HOME
act green

SAVJET ZA
EKOLOŠKU
GRADNJU
CRNE GORE

Projekat je kofinansiralo
Ministarstvo javne uprave

Projekat je podržala EU